

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Overordnet analyse 2016 - 2020

Kontrollutvalget i Ullensaker
kommune

Romerike kontrollutvalgssekretariat IKS

Innhold

Innledning.....	3
Begreper og overordnede perspektiver	3
Kommunens overordnede mål.....	6
Samlet oversikt over kommunen	7
Kommunens økonomi	8
Rådmannen og sentrale staber	11
Rådmannens stab.....	11
Personal og organisasjonsutvikling.....	11
Økonomienheten.....	11
Kommunikasjon og service.....	12
Skole og barnehage.....	12
Grunnskole	12
Barnehager.....	13
Voksenopplæring	14
PPT.....	14
Helsevern og sosial omsorg.....	15
Bolig med bistand.....	15
Forebyggende barn og unge	15
Helsevern	15
PRO Jessheim Vest.....	16
PRO Jessheim Øst.....	16
PRO Kløfta.....	16
Rehabilitering, utredning og forebygging.....	16
Tildelingsenheten.....	17
NAV Ullensaker	17
Plan, kultur, teknisk.....	18
Plan og næring.....	18
Utbygging	18
Areal og landbruk	18
Kommunale eiendommer.....	18
Vann, avløp, renovasjon og veg	19
Kultur.....	19
Generelle utfordringer for kommuner.....	20
Gjennomførte forvaltningsrevisjoner	21

Kontrollutvalgets risiko- og vesentlighetsvurdering	21
Kilder	22
Vedlegg.....	22

Innledning

En viktig oppgave for kontrollutvalget er å sørge for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon. For å sikre at kommunestyret velger ut de mest relevante prosjektene, skal kontrollutvalget utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon. Som grunnlag for å utarbeide en god plan gjennomfører kontrollutvalget en overordnet analyse av kommunens virksomhet.

Hensikten med den overordnede analysen er å framskaffe relevant informasjon om kommunens virksomhetsområder, slik at det er mulig for kontrollutvalget å prioritere arbeidet med forvaltningsrevisjon. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke områder det er knyttet størst risiko til, og hvilke områder det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke. Den overordnede analysen og arbeidet med å utarbeide planen er viktig for at kontrollutvalget skal bli kjent med kommunens virksomhetsområder. Arbeidet er således med på å gi kontrollutvalgsmedlemmene det kunnskapsgrunnlaget de trenger for å ivareta kontrollansvaret sitt.

Overordnet analyse er viktig også utover det som gjelder valg av forvaltningsrevisjoner. Analysen identifiserer langt flere risikoområder enn det kontrollutvalget har ressurser til å gjennomføre forvaltningsrevisjon av. Analysen brukes dermed til å lage en helhetlig plan for kontroll og tilsyn i Ullensaker kommune, og oppsummerer et bredt spekter av kontrollaktiviteter. Dette kan være å invitere rådmannen til å holde en orientering for kontrollutvalget og gjennomføre virksomhetsbesøk.

I tillegg til at overordnede analyse er viktig som grunnlag for utvalgets kontrollaktiviteter, kan analysen også være et viktig kontrollverktøy i seg selv. Analysen gir en god oversikt over de viktigste virksomhetsområdene til kommunene med identifikasjon av de største risikoene innenfor hvert område. Dette gir kontrollutvalget god innsikt i den kommunale forvaltningen og kommunens utfordringer. Det kan også være at kontrollutvalgets overordnede analyse kan gi innspill til kommunens administrasjon når det gjelder internkontrollarbeidet.

Kontrollutvalget har vært aktivt involvert i prosessen, ikke minst når det gjelder vurdering og prioritering av kontrollaktiviteter som skal gjennomføres i planperioden.

Det er kontrollutvalgets sekretariat som har utført analysen og laget utkast til plan for forvaltningsrevisjon.

Begreper og overordnede perspektiver

Det er ingen konkrete krav til hvordan den overordnede analysen skal gjennomføres, utover at den skal baseres på en vurdering av risiko og vesentlighet. Med **risiko** menes i denne sammenheng faren for at det kan forekomme avvik fra for eksempel regelverk, mål, vedtak og andre føringer som kommunen har satt for virksomheten. Risiko må vurderes innenfor alle kommunens tjenesteområder. Formålet med analysen vil derfor være å avdekke mangler og svakheter som fører til avvik innenfor kommunens virksomhetsområder.

For å kunne prioritere mellom områder i kommunen hvor det identifiseres risiko for avvik, må kontrollutvalget vurdere hvilke områder som er mest vesentlige. Det finnes ingen objektiv størrelse å vurdere **vesentlighet** opp mot. Kontrollutvalget må derfor skjønnsmessig vurdere de ulike områdene opp mot hverandre, og avgjøre hvilke områder de mener det er mest vesentlig å undersøke. Prioriteringene danner grunnlag for å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon.

Selve begrepet overordnet analyse indikerer at analysen må ta utgangspunkt i kommunens virksomhet på et overordnet plan. Med utgangspunkt i kommuneloven § 1 kan kommunens virksomhet fra et overordnet perspektiv deles inn i følgende fire kategorier:

- Legge til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre
- Stå for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser
- Bidra til bærekraftig utvikling
- Legge til rette for tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard.

Disse fire forhold kan være et utgangspunkt for vurderinger av risiko/trusler og vesentlighet.

I hvor stor grad kommunen er i stand til å utføre primærfunksjonene, redusere risiko og dermed kunne motstå trusler avgjøres av kommunens evne til styring, organisering og ledelse, rutiner og systemer, kultur og holdninger. Dette er indre faktorer man til en viss grad har muligheter til å kontrollere. I tillegg kommer ytre rammevilkår og ellers andre samfunnsmessige forhold som truer mulighetene til måloppnåelse. Hensikten blir å identifisere mulige områder/virksomheter innen den kommunale velferdsproduksjon som er utsatt for trusler og dermed risiko for at målene ikke blir nådd. Med dette utgangspunkt kan det på et overordnet nivå være aktuelt å vurdere risiko og vesentlighet ut fra følgende fire perspektiver:

1. Fungerer lokaldemokratiet som forutsatt i kommuneloven?

Risiko- og vesentlighetsvurderingene vil her for eksempel være knyttet til spørsmålet om i hvor stor grad administrasjonen realiserer vedtak fattet av folkevalgte organer, om sakene som legges fram for folkevalgte organer er tilfredsstillende utredet, og om kravene i forvaltningsloven og offentlighetsloven overholdes. Vurderingene kan også gjelde spørsmålet om sakene legges fram på en måte som treffer de folkevalgte som målgruppe.

2. Produserer kommunen de tjenestene innbyggerne har krav på, og skjer produksjonen på en rasjonell og effektiv måte?

Dette punktet innbefatter det meste av kommunens økonomiske aktivitet og gjelder kommunens ytelse av tjenester overfor innbyggerne. Kravet til de kommunale tjenestene finnes nedfelt i ulike lover og forskrifter. De mest sentrale lovene er opplæringsloven, barnehageloven, sosialtjenesteloven, kommunehelsetjenesteloven, barnevernloven, plan- og bygningsloven og brann- og eksplosjonsvernloven. Her vil det innenfor rammen av en overordnet analyse være aktuelt å vurdere risiko og vesentlighet i forhold til om kommunen oppfyller de krav til de ulike tjenestene som framgår av lovverket, både når det gjelder omfang og kvalitet, og om produksjonen skjer på en rasjonell og effektiv måte.

3. Bidrar kommunen gjennom sin virksomhet til en bærekraftig utvikling?

Her vil risiko- og vesentlighetsvurderingen fokusere på kommunens virksomhet i et framtidsrettet utviklingsperspektiv. Et sentralt spørsmål her er om kommunen har en beredskap i forhold til trender i befolkningsutviklingen og befolknings sammensetningen. Viktig er også antakelser om nærings- og konjunktur utvikling og utviklingen i andre forhold som antas å ha betydning for kommunen.

Bærekraftig økonomisk utvikling innebærer at kommunen ikke tærer på sin formue, men greier å oppnå formues bevaring, og helst en øking i formuen.

Bærekraftig utvikling i et miljø- og klima/energi perspektiv innebærer at kommunen tar ansvar ved bl.a. å utarbeide energi- og klimaplaner.

4. Har kommunen en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard?

Etikk er systematisk tenking om hva som er rett og galt. Her kan det være aktuelt å vurdere om kommunen har systemer for å sette i verk og følge opp tiltak for å sikre en høy etisk standard gjennom hele organisasjonen, for på den måten å skape tillit ovenfor kommunens innbyggere. Dette kan handle om kommunens system for internkontroll, etisk regelverk og i hvilken grad ansatte trenes i å tenke etiske dilemmaer, praktisering av åpenhet i forvaltningen samt forebygging av korrupsjon og misligheter.

Kommunens overordnede mål

I kommuneplan er mål for Ullensaker kommune beskrevet slik:

Befolkningsvekst preger Ullensakersamfunnet, noe som er i tråd med nasjonale og regionale føringer for Osloregionen. Veksten trekker til seg ressurser (investeringer) fra næringslivet, eiendomsutviklere og til dels også fra offentlige budsjetter.

Det er et mål å legge til rette for at veksten er bærekraftig. Veksten skal ikke øke de sosiale ulikhetene i Ullensaker. Veksten stimulerer til utviklingen av den framtidige tjenesteproduksjonen, både når det gjelder kvantitet og kvalitet. Økt press på tjenestene gjør at kommunen fortløpende må utvikle tjenesteløsninger, metoder og organisering, som tar hensyn til dette. Det må sikres høy kvalitet i tjenestene slik at kommunen oppleves som attraktiv.

Det har blitt utarbeidet framtidsbilder/scenarier for kommunen fram mot 2050 som en del av arbeidet med kommuneplanen. Med utgangspunkt i dette arbeidet er det konkretisert mål og strategier for 2030, som er robuste i forhold til de utfordringene som fremkommer av scenariene.

De konkretiserte målene for 2030 er følgende:

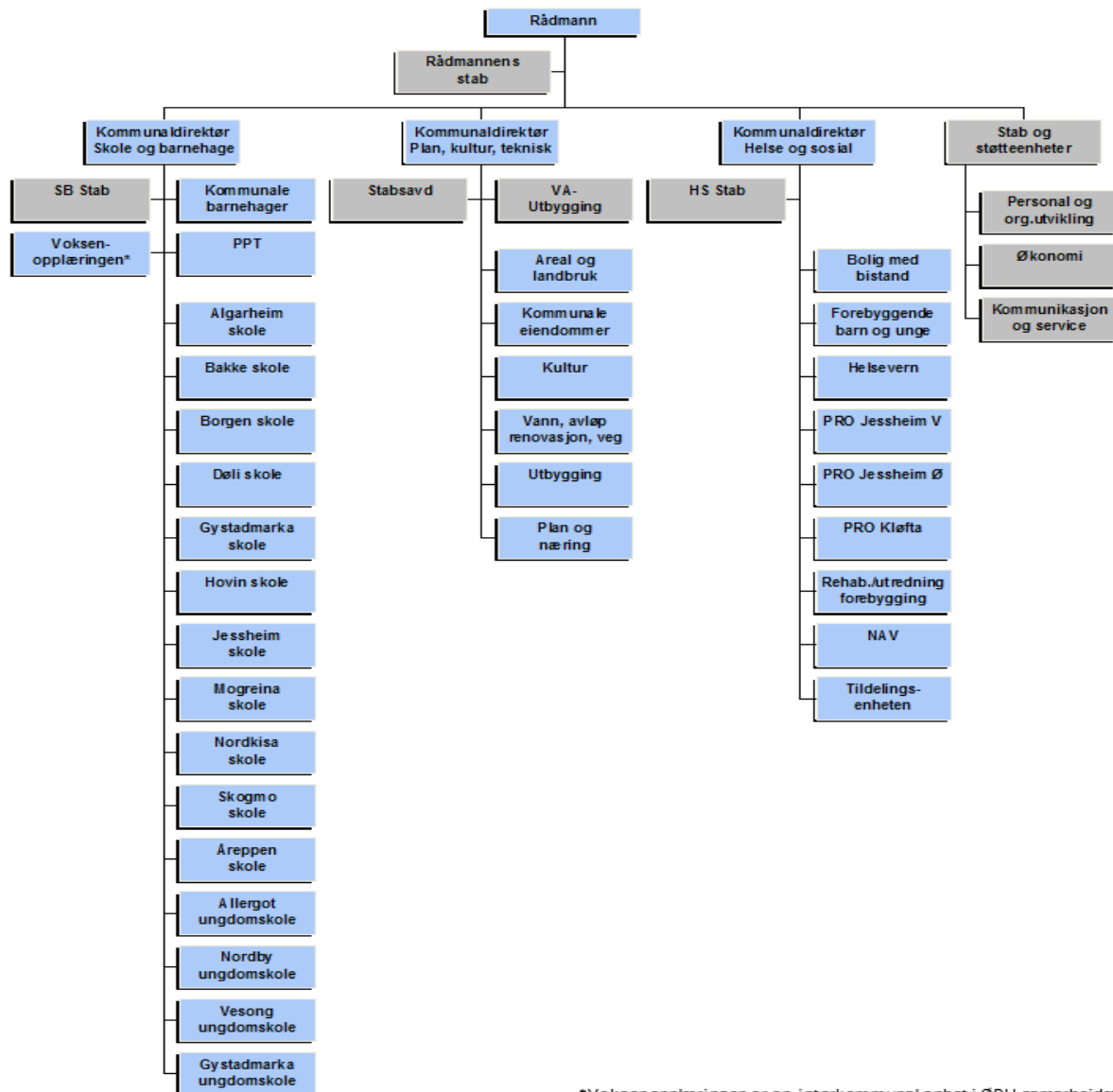
- *Ullensaker kommune er en aktiv og langsiktig samfunnsutvikler, med en bærekraftig befolkningsvekst og arealforvaltning.*
- *Kommunen utvikler trygge og godt integrerte tettsteder som stimulerer til fysisk og kulturell aktivitet, og en aktiv helsefremmende livsstil der alle innbyggere gis mulighet til å være aktive samfunnsdeltagere.*
- *Ullensaker kommune har et bredt boligtilbud med god kvalitet og gode bomiljøer, der kultur-, idretts- og organisasjonsliv skaper aktivitet, opplevelser, tilhørighet og identitet.*
- *Barn og unge har trygge, likeverdige og utviklende oppvekstvilkår i en kommune i vekst, som verdsetter kunnskap, ferdigheter og kompetanse.*
- *Kommunen har et variert og framtidsrettet næringsliv.*
- *Kommunen har en effektiv organisasjon med motiverte, kompetente og omstillingsdyktige medarbeidere.*
- *Ullensaker kommune har en beredskap som er i stand til å håndtere de hendelser og krisesituasjoner som kan inntreffe.*

Samlet oversikt over kommunen

Ullensaker kommune organisert etter en tre-nivå-modell. Kommunestyret delegerer myndighet til rådmannen med rett til å videredelegere til kommunaldirektørene og ledere for stabs- og støtteenhetene. Kommunaldirektørene kan delegere myndighet videre til enhetsledere.

Kommunen er i dag organisert med 30 resultatenheter og 3 stab-/støtteenheter som rapporterer til rådmannen og tre kommunaldirektører.

Administrativ organisering 1.1.2016

*Voksenopplæringen er en interkommunal enhet i ØRU-samarbeidet

Ullensaker har i overkant av 34 000 innbyggere, ca 2 200 ansatte og en totalomsetning på ca 2,2 mrd kr.

Kommunens økonomi

Drift

Rammene for kommunens drift er avhengig av nivået på overføringer fra statsbudsjettet og skatteinntektene.

Ullensaker kommune hadde et regnskapsmessig mindreforbruk på 9,7 mill. kroner i 2014 og 27,9 mill. kroner i 2013. Rådmannen rapporterte pr 2. tertial 2015 at prognosen for Ullensaker kommune for 2015 er et mindreforbruk på 25,1 mill. kroner. Mindreforbruket ble 43,7 mill. kroner. Dette resultatet skyldes høyere frie inntekter og lavere finanskostnader.

Investeringer

Ullensaker kommune har et høyt investeringsnivå.

I økonomiplan 2016-2019 er investeringsramme fordelt på investeringsområde følgende:

Investeringsramme 2016-2019 fordelt på investeringsområde <i>(tall i hele 1000)</i>	Forslag budsjett 2016	Forslag budsjett 2017	Forslag budsjett 2018	Forslag budsjett 2019	Forslag ØP 2016-2019
Helse og sosial	5 000	7 000	1 000	1 000	14 000
Bolig/institusjon og helsebygg	69 450	14 950	700	15 700	100 800
Barnehage	1 000	60 850	100	50	62 000
Grunnskole	24 025	291 900	95 050	550	411 525
Idrettsanlegg	40 115	115	70 115	74 000	184 345
Øvrig utbygging	0	900	9 000	50	9 950
Selvfinansierende boliger	75 500	95 000	75 000	75 000	320 500
Veg	79 085	33 025	63 000	123 500	298 610
Vann, avløp og renovasjon (VAR)	345 600	260 750	133 650	139 350	879 350
Kommunale eiendommer	66 400	67 250	27 550	27 350	188 550
Kultur	6 500	1 900	1 250	1 250	10 900
Administrasjon	7 000	4 500	3 500	3 500	18 500
Kirkelig fellesråd	16 500	500	500	500	18 000
Brutto investeringer	736 175	838 640	480 415	461 800	2 517 030
+ utlån fra Husbanken (startlån)	30 000	30 000	30 000	30 000	120 000
Brutto finansieringsbehov	766 175	868 640	510 415	491 800	2 637 030
- innlån fra Husbanken (startlån)	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-120 000
- Egenfinansiering / mva komp	-59 645	-96 353	-54 128	-49 265	-259 391
- Tilskudd	-56 480	-43 320	-30 000	-30 000	-159 800
- Brutto lånebehov ekskl. startlån	620 050	698 967	396 287	382 535	2 097 839
- lån til selvfinansierende boliger og VARV prosjekter	-445 820	-347 650	-208 700	-214 400	-1 216 570
Sum lånefinansiering eks. selvfinansierende prosjekter	174 230	351 317	187 587	168 135	881 269

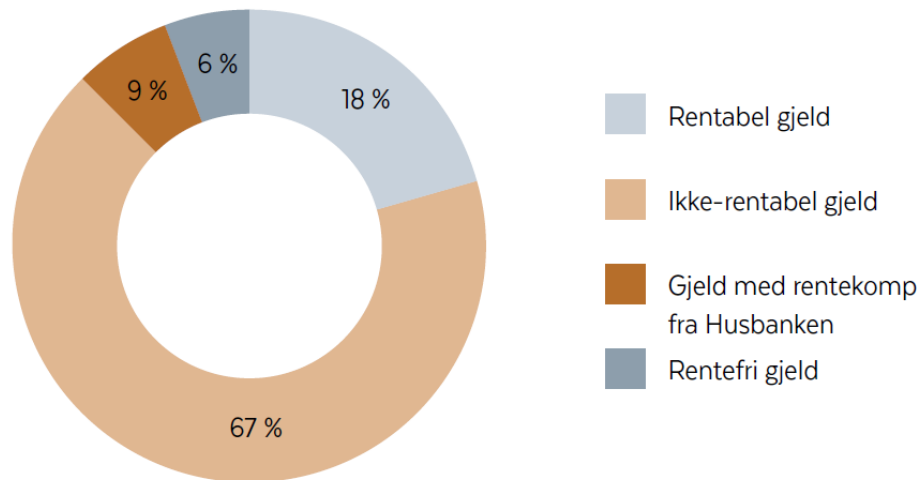
* For investeringene på VAR, selvfinansierende boliger og innenfor kino er utgiftene netto (eks mva)

Gjeld

Ullensaker har over lang tid hatt store årlige investeringer. Disse har i stor grad blitt lånefinansiert, og kommunen har derfor nå en betydelig lånegjeld. Gjeldsporteføljen består imidlertid både av lån til vanlige investeringer (ikke-rentabel gjeld: Lånegjeld som kommunen selv bærer kostnadene ved), rentefri gjeld eller gjeld på selvkostområder (rentabel gjeld: Lånegjeld som blir dekket av statlig tilskudd eller fra andre). I tillegg har kommunen gjeld hvor kostnadene

forbundet med denne blir delvis dekket gjennom ulike kompensasjonsordninger fra Husbanken. Figuren viser hvordan den totale gjeldsporteføljen er fordelt.

Sammensetning av gjeldsportefølje 31.12.2014

Netto lånegjeld per innbygger er kr 76 560, en økning på kr 3 851 eller 5,3 % i 2014. Netto lånegjeld per innbygger i kommunegruppe 13 er på kr 44 922 og økte med kr 1 880 eller 4,4 % per innbygger.

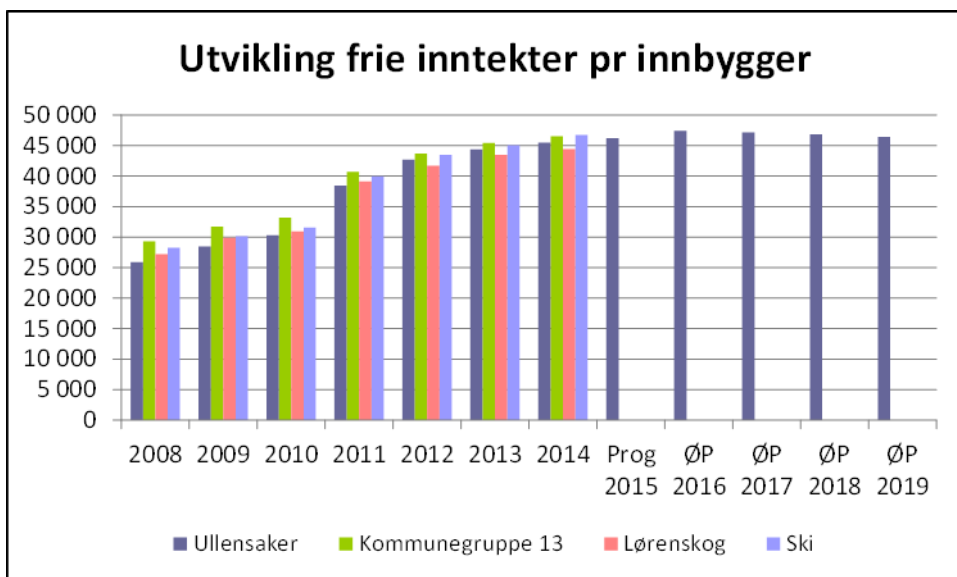
Utfordringsbidet

Ullensaker kommune har for 2016 et driftsbudsjett på ca 2,2 mrd kr. Budsjettet er saldert til å gå ca i balanse, med en avsetning til fond på noe under 2 mill kr. Frie fond oppgår pr 31.12.2014 til ca 80 mill kr, dvs 3,6% av brutto driftsinntekter.

En utfordring er utviklingen i skatteinntekter/frie inntekter pr innbygger. Kommunens frie inntekter øker betydelig hvert år, men denne økningen er forårsaket av befolkningsøkningen. Ser en derimot på utviklingen av frie inntekter i forhold til landsgjennomsnittet, ser en at disse viser en klar negativ utvikling. Nedenforstående diagram viser utviklingen i skatteinntekter i Ullensaker i % av landsgjennomsnittet.

Utviklingen i frie inntekter pr innbygger:

Diagrammet viser at Ullensaker har betydelig lavere frie inntekter enn flere sammenlignbare kommuner. Eksempelvis ville Ullensaker med frie inntekter på linje med Ski kommune hatt ca 43 mill kr mer til drift årlig.

Utfordringen med lave frie inntekter er at en samtidig opplever stadig økende krav til tjenesteyting og store behov for nyinvesteringer i eksempelvis skoler, infrastruktur osv. Dette gjør at kommunen opplever betydelig økning i antall ansatte og at en betydelig andel av inntektene går til å dekke finanskostnader.

Resultatet av dette er som nevnt ovenfor at Ullensaker kommune må utføre oppgavene mer effektivt enn mange andre kommuner. Dette dersom en skal kunne opprettholde langsiktig god kvalitet/kvantitet på tjenesteytingen, kombinert med en stabil, forutsigbar og bærekraftig økonomi.

Oppsummering av risikobildet innenfor økonomi:

- Generelt langsiktig stram økonomi
- Usikkerhet skatteinntekter/frie inntekter
- Store investeringer – økende finanskostnader
- Gjeld/renteutvikling

KOSTRA-tall

De man sammenligner med er KOSTRA-gruppe 13, Akershus og landet uten Oslo. Dette gjelder alle kapitler.

Netto driftsresultat i % av brutto driftsutgifter er på linje med KOSTRA-gruppe og landet uten Oslo, men lavere enn Akershus. Disposisjonsfond i % av brutto driftsutgifter er lavere enn de man sammenligner med. Gjeld ligger høyere. Bruk av lån i % av brutto investeringsutgifter er litt høyere.

Rådmannen og sentrale staber

Dette området omfatter Rådmannens stab, Personal og organisasjonsutvikling, Økonomi og Kommunikasjon og service.

Rådmannens stab

Rådmannens stab består av rådmann og juridisk rådgiver.

Personal og organisasjonsutvikling

Personal og organisasjonsenheten har ansvar for sentrale støttefunksjoner som bl.a. personal, lønn og opplæring. Enheten yter stab-/støttetjenester til kommunens enheter og overordnet ledergruppe. Flere større fellesutgifter er lagt til enhetens budsjett som bl.a. kommunens lærlingeordning, bedriftshelsetjeneste m.v. I tillegg administreres kommunens IKT-utgifter og innkjøp utstyr. Enheten lønner hovedverneombudet, samt hovedtillitsvalgte som har innvilget frikjøpt tid, innen enhetens budsjetttrammer.

Utfordringsbildet

Enhetens hovedutfordring er, parallelt med ivaretagelsen av en rekke driftsoppgaver som øker i omfang, å være pådriver for å videreutvikle en moderne personalfunksjon for kommunens mange ansatte og fronttjeneste i forhold til kommunens innbyggere og andre. Dette gjelder bl.a.:

- Arbeidet med HR-system (personal- og lønnssystem).
- Arbeidet med et helhetlig kvalitetssystem.
- Videreutvikling av tiltak innenfor rekruttering/ivaretagelse av ansatte.
- Reduksjon av sykefravær.

Økonomienheten

Økonomienheten har ansvar for kommunens regnskap, skatt/skatteregnskap, innkreving av utestående krav, budsjettering og rapportering, finansforvaltning, analyser og utredninger, økonomisk rådgivning, innkjøp og internkontrollsystemer på økonomiområdet. I tillegg er enheten tungt involvert i kontinuerlig videreutvikling av kommunens IKT-systemer, og det legges årlig ned betydelige ressurser i dette arbeidet.

Enheten fører også regnskap for Øvre Romerike Brann og Redning IKS, Romerike Revisjon IKS, Ullensaker Kirkelige Fellesråd, Øvre Romerike Utvikling og Univann.

Utfordringsbildet

- Kommunens stramme økonomi er krevende og gir behov for tett oppfølging av økonomi og enheter.
- Opplæring av nye brukere og vedlikehold/styrking av økonomikompetanse i organisasjonen for øvrig.
- Kapasitet med tanke på rådgivning og service til våre interne brukere.
- Innbyggere med lav betalingsevne /-vilje gir utfordringer på innkrevingsiden.
- Useriøse aktører i næringslivet gir en utfordrende innkreving og kontrollvirksomhet.
- Internkontroll: Ytterligere kvalitetssikring av internkontrollen på økonomiområdet er en kapasitetsmessig utfordring for enheten.
- Implementering og kvalitetssikring av nye systemer og videreutvikling/oppgradering av eksisterende systemer. Løpende deltakelse i interkommunalt prosjektarbeid.

Kommunikasjon og service

Kommunikasjon og service er en enhet med 15 ansatte fordelt på følgende avdelinger og funksjoner:

- Dokumentsenter
- Servicetorg
- Politisk sekretariat
- Beredskap
- Kvalitetssystem
- Kommunikasjon

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter til administrasjon og styring er litt høyere enn KOSTRA-gruppe, men lavere enn Akershus og landet uten Oslo.

Skole og barnehage

Dette området omfatter grunnskole, barnehage, voksenopplæring, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og stab.

Grunnskole

Skolen skal tilby elevene et forsvarlig og likeverdig opplæringstilbud, der hver enkelt får hjelp til å utnytte sine ressurser og sitt utviklingspotensial både faglig og sosialt. Undervisning, veiledning og vurdering skal gjennomføres i tråd med Opplæringsloven med forskrifter, Kunnskapsløftet, andre statlige planer og kommunale føringer.

Grunnskolen, som består av 15 enheter/skoler, er beskrevet som ett tjenesteområde.

Utfordringsbildet

Også for skole er vekst en stor del av utfordringsbildet. Dette gir behov for mer effektiv drift. Videre må allerede eksisterende skolekapasitet utnyttes bedre.

Andel minoritetsspråklige elever er økende i Ullensakers grunnskoler. Det er en risiko for fremmedgjøring og negativ utvikling dersom dette ikke får nødvendig oppmerksomhet.

Andel barn og unge med ulike diagnoser, blant annet innenfor autismespekteret og oppmerksomhetsvansker, ser ut til å øke. Det har betydning at grunnskolen er i stand til å møte denne utfordringen.

Også andelen skolevegrere ser ut til å øke i grunnskolen. Det samme gjelder for elever med samspillsvansker. Siste gjennomføring av Ungdomsundersøkelsen viser at en andel unge rapporterer at de sliter. Trenden er at jenter sliter mer psykisk, mens gutter oftere utsettes for vold og trusler om vold.

I siste elevundersøkelse rapporterte 5 % av elevene i Ullensakerskolen om mobbing. Det er vedtatt en nulltoleranse mot dette i Ullensaker kommune.

Nye kompetansekrav i grunnskolen jfr revidert Forskrift til Opplæringsloven, § 14-2 vil gi behov for omlegging og kompetanseheving, særlig på barnetrinnet, de neste årene. Det nye kompetansekravet gjelder lærere som underviser i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på barnetrinnet. Den som underviser må ha minimum 30 studiepoeng som er relevante for det aktuelle fag, i tillegg til å oppfylle tilsetningskravene.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter grunnskole i % av samlede netto driftsutgifter er høyere i Ullensaker enn de man sammenligner med, men netto driftsutgifter per innbygger 6-15 år er lavere.

Andelen elever som får spesialundervisning er lavere enn de man sammenligner med.

Barnehager

Kommunen har en lovfestet plikt til å sørge for et tilstrekkelig antall barnehageplasser og en samordnet opptaksprosess, jf. Barnehageloven § 12a.

Barnehagetilbudet må ha den kvaliteten, det innholdet og det omfanget som etterspørres og lokale forhold tilsier, innenfor rammen av regelverket.

Barnehageområdet i Ullensaker kommune er inndelt i tre ulike ansvarsområder.

De tre områdene er

- Kommunale barnehager
- Barnehagemyndigheten
- Tilskudd til private barnehager

Kommunale barnehager

Enheten kommunale barnehager har ansvar for drift av kommunens egne barnehager. Enheten har også ansvar for oppfølging av vedtak om spesialpedagogisk hjelp, jfr. opplæringslovens § 5-7. Vedtak fattes av Barnehagemyndigheten.

Utfordringsbildet

Vekst er også en del av utfordringsbildet på barnehagesiden.

Andel barn som utredes ved PPT og får enkeltvedtak med spesialpedagogisk bistand er økende i Ullensakers barnehager.

Andelen barn med minoritetsspråklige foresatte er også økende. Dette krever et bevisst fokus på barn og foreldre som trenger ekstra hjelp med språklige utfordringer.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter barnehagesektoren i % av totale netto driftsutgifter er høyere i Ullensaker. Andelen barn 1-5 år med barnehageplass er høyere. Korrigerte brutto driftsutgifter per barn i kommunale barnehager er høyere.

Barnehagemyndigheten

Barnehagemyndigheten administrerer opptak til både private og kommunale barnehager. Barnehagemyndigheten har i tillegg vedtaksmyndighet for enkeltvedtak i hht Opplæringslovens § 5-7, spesialpedagogisk hjelp i barnehagen.

Voksenopplæring

Voksenopplæringen er et interkommunalt tilbud for kommunene Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Nes og Ullensaker. Ullensaker er vertskommune. Pr 01.10.15 er det ca 27 årsverk på Voksenopplæringen.

Utfordringsbildet

Det forventes at befolkningsveksten på Øvre Romerike vil føre til behov for økt aktivitet. Antall introduksjonsdeltagere med krav for fulltids- og helårig opplæringstilbud øker. Dette er også knyttet til den økende flyktningestrømmen.

PPT

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er en rådgivende tjeneste i kommunen, med ca 16 årsverk. PP-tjenesten skal hjelpe barn, ungdom og voksne som strever i utviklingen, eller som har en vanskelig opplærings situasjon.

PPT skal gi skoler råd og veiledning for å tilrettelegge for barn og unge som trenger det, og bistå skoler for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særskilte behov. PP-tjenesten bistår også voksne med behov for grunnskoleopplæring.

PP-tjenesten gir systemrettet støtte, med råd og veiledning til skoler om pedagogisk ledelse av gruppe- og læringsmiljø, og bistand med kompetanse- og organisasjonsutvikling.

De skal også gi individrettet støtte, sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der opplæringsloven krever det, og gi skoler råd og veiledning om tilrettelegging for elever som har behov for det.

Utfordringsbildet

Dette er omtalt under grunnskole og barnehage.

Helsevern og sosial omsorg

Under dette fagområdet ligger enhetene Bolig med bistand, Forebyggende barn og unge, Helsevern, PRO Jessheim Vest, PRO Jessheim Øst, PRO Kløfta, Rehabilitering, utredning og forebygging, Tildelingsenheten og NAV Ullensaker.

Bolig med bistand

Enhet Bolig med bistand har ansvaret for bistand til fysisk og psykisk funksjonshemmede som bor i samlokaliserte boliger i kommunen. Det er 8 boliger tilknyttet enheten. Enheten har også ansvaret for kommunens avlastningstilbud i institusjon. I tillegg har enheten dagtilbud for voksne med behov for varig tilrettelegging ved Jessheim opplærings- og aktivitetssenter

Forebyggende barn og unge

Enheten har ansvar for tjenester til barn og unge. Enheten omfatter avdeling forebyggende helsearbeid med helsestasjonstjeneste og skolehelsetjeneste, jordmortjeneste og reisevaksinasjon; avdeling barnevern og forebyggende avdeling barn og unge med familierettet tiltaksarbeid, oppsøkende utadrettet arbeid og ungdomshus.

Utfordringsbildet

- Innen barnevernet er det økning i antall meldinger, økning i antall barn under omsorg og økning i tiltak til barn som bor i hjemmet.
- Helsesøstertjenesten er under landsgjennomsnittet. Det betyr at det er vanskelig å håndtere veksten med de ressurser som er avsatt til området. Det er særlig skolehelsetjenesten som opplever økt etterspørsel og behov.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten, er lavere enn de man sammenligner med. Barn med melding i forhold til antall innbyggere 0-17 år er høyere enn landet uten Oslo, mens andel undersøkelser som førte til tiltak er lavere enn landet uten Oslo.

Helsevern

Enheten driver helsefremmende, forebyggende og folkehelsearbeid. Helsefremmende arbeid omfatter tiltak for å bedre livskvalitet og trivsel og øke muligheten til å mestre utfordringer og belastninger i dagliglivet. Forebyggende arbeid innebærer å fjerne, hindre eller redusere faktorer som kan føre til sykdom, skade, sosiale problemer eller død. Folkehelsearbeid er samfunnets totale innsats for å opprettholde, bedre og fremme folkehelsen.

Utfordringsbildet

- Det er en økning i antall personer som har psykiske lidelser og som henvender seg med behov for oppfølging og bistand.

- Rusavdelingen følger opp og er i kontakt med stadig flere som sliter med rus og avhengighet. Det er også en økning i antall unge som har utfordringer knyttet til rus.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter kommunehelsetjenesten i % av samlede netto driftsutgifter er lavere i Ullensaker. Netto driftsutgifter til forebyggende helsearbeid per innbygger er for 2014 så lavt at dette kan bero på feilrapportering i KOSTRA. For 2012 og 2013 bruker Ullensaker vesentlig mer til forebygging enn de man sammenligner med.

Andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer er på linje med de man sammenligner med.

PRO Jessheim Vest

Enheten yter pleie-, omsorg- og rehabiliteringstjenester til personer i alle aldersgrupper, med individuelle behov for tjenester, som varierer i tid og omfang

PRO Jessheim Øst

PRO Jessheim øst er et av tre bo- og aktivitetssentre i Ullensaker kommune. Enheten består av 3 somatiske avdelinger med i alt 54 plasser, en alderspsykiatrisk avdeling med i alt 10 plasser og bofelleskap med 8 leiligheter. Hjemmetjeneste med hjemmesykepleie og praktisk bistand er også en del av tilbudet som enheten har. 18 omsorgsleiligheter er knyttet opp mot enheten. Storkjøkken med levering av middag til hele kommunen, både hjemmeboende og de andre enhetene i kommunen er plassert på Gystadmyr. Det er også dag- og aktivitetssenter og kafe.

PRO Kløfta

Enheten har ansvar for institusjonstjenester, aktivitet og hjemmetjenester. Institusjonstjenesten består av 3 bogrupper med tilsammen 27 plasser. Aktivitet og hjemmetjenester innebærer drift av hjemmesykepleie, hjemmehjelp, aktivitetssenter, dagsenter og kafedrift. I tilknytting til senteret er det også 34 omsorgsboliger, frisør og fotpleie

Rehabilitering, utredning og forebygging

Målgruppe er barn/unge, voksne og eldre med behov for forebyggende og/eller rehabiliterende tiltak. Fokus er rettet mot mestring av dagliglivet til den enkelte bruker.

Enheten er inndelt i 3 avdelinger: Fysio- og ergoterapitjenesten, rehabiliteringsavdelingen og korttidsavdelingen. Rehabiliteringsavdelingen gir tilbud både om dag- og døgnopphold.

Enheten gir videre tilbud om forebyggende og rehabiliterende virksomhet som trening og tilrettelegging av hjelpemidler. Tilbudet gis både i ledd av døgnopphold/dagopphold, poliklinisk ved rehabiliteringssenteret og som oppfølging i brukernes hjem/daglige miljø.

Utfordringsbildet

- Det er stor etterspørsel etter fysioterapitilbud og særlig gjelder det fastlønnede fysioterapeuter, som gir tilbud til kronikere og brukere med sammensatte behov, de som mottar tilbud ved korttids-rehabiliteringsavdelingen, dagrehabilitering og ved sykehjem.

Tildelingsenheten

Tildelingsenheten har ansvar for å:

- Sikre brukere og samarbeidspartnere et sted for henvendelse om tjenestene nevnt under.
- Sikre likebehandling og ivaretagelse av brukernes rettsikkerhet.
- Sikre et riktig sammensatt tjenestetilbud ut, basert på Beste Effektive Omsorgs Nivå (BEON)-prinsippet og ut fra kommunens tilgjengelig ressurser.

Tjenesteområde:

- Saksbehandling av tjenester som matombringing, trygghetsalarm, støttekontakt, avlastning i og utenfor institusjon, omsorgslønn, praktisk bistand og opplæring (herunder BPA), dagsenter og dagopphold ved rehabiliteringsavdelingen, bofellesskap, omsorgsboliger og annen bolig, institusjonsopphold

NAV Ullensaker

Behandler saker angående trygdeordninger, arbeidsrettede tiltak og statlige stønader. Under NAV ligger også sosialhjelp, flyktningetjenesten, økonomisk rådgivning og tildeling av kommunale boliger samt Husbankens støtteordninger.

Utfordringsbildet

- Andelen som har mottatt økonomisk sosialhjelp øker jevnt og ser ut til å ha direkte sammenheng med lav eller manglende inntekt i forhold til kostnadsnivået i kommunen. Boligmarkedet er høyt priset og det gjør at flere mottar supplerende sosialhjelp over tid.
- Økningen i antall flyktninger til Norge vil også kunne påvirke utfordringsbildet for Ullensaker kommune.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter til sosialtjenesten av samlede netto driftsutgifter er lavere i Ullensaker. Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere er lavere enn landet uten Oslo.

Andre utfordringer innen pleie og omsorg

- Økning i antall personer med demens.
- Økning i antall utskrivningsklare pasienter fra Ahus med behov for tjenester fra kommunen.
- Økning i antall yngre brukere med behov for omfattende praktisk bistand.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter pleie og omsorg i % av totale netto driftsutgifter er lavere i Ullensaker enn de man sammenligner med. Mottakere av hjemmehjelp per 1000 innbygger over 80 år er lavere, mens plasser i institusjon er høyere.

Plan, kultur, teknisk

Under dette fagområdet ligger Plan og næring, Utbygging, Areal og landbruk, Kommunale eiendommer, Vann, avløp, renovasjon og veg, Kultur, Stabsavdeling og Avdeling nytt vannbehandlingsanlegg.

Plan og næring

Enheten har ansvaret for overordnet planlegging, miljøforvaltning og næringspolitikk. Kommuneplanen, by- og tettstedsplanlegging, boligprogrammet og strategisk næringsplan er sentrale oppgaver, i tillegg har enheten også ansvar for temaplaner innen miljø og friluftsliv mm. Arealutvikling rundt hovedflyplassen, med framtidssrettede og bærekraftige transportløsninger, er en hovedutfordring de nærmeste årene.

Enheten har også ansvar for universell utforming, som er en viktig strategi i kommunens planlegging og utvikling.

Utbygging

Enheten Utbygging har ansvaret for prosjektering og bygging av kommunale formålsbygg.

Utfordringsbildet

Utfordringsbildet er å sikre tilstrekkelig med ressurser til god prosjektadministrativ styring av kommunens investeringsprosjekter. Porteføljen er omfattende både i antall og i størrelse på en del prosjekter.

Areal og landbruk

Enhetens ansvar er å følge opp kommunens arbeid med regulerings- og bebyggelsesplaner, konsekvensutredninger, byggesaksbehandling, deling og seksjonering, matrikkelføring og kartsystemer. Enheten utfører også landbruks- og miljøforvaltningsoppgaver for både Gjerdrum og Ullensaker kommune.

Utfordringsbildet

- Svært stor aktivitet med mange regulerings saker. Planene kan være komplekse og omfatter ofte en rekke utfordringer. Det er samtidig et press om å få behandlet planforslagene så fort som mulig.
- Stort antall byggesaker. Det er utfordrende for avdelingen å behandle sakene innenfor fastsatte rammer.

Kommunale eiendommer

Kommunale eiendommer har ansvar for forvaltning, renhold, drift og vedlikehold av kommunens bygningsmasse, grøntområder, skiløyper og kommunale idrettsanlegg.

Enhetens ansvarsområde inkluderer renhold, løpende og forebyggende vedlikehold av bygninger og byggetekniske anlegg, samt mindre ombygninger. Oppfølging av lovpålagt teknisk internkontroll og offentlige tekniske pålegg hører til enhetens ansvarsområde

Utfordringsbildet

- Stor vekst i kommunen medfører økt bruk av kommunale eiendommer og anlegg og således økt vedlikeholdsbehov både i frekvens og omfang.
- Tilgang til relevant og høyere kompetanse innen drift og vedlikehold.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning i % av samlede netto driftsutgifter er høyere i Ullensaker. Korrigerede brutto driftsutgifter per kvadratmeter er lavere, mens utgifter til vedlikeholdsaktiviteter per kvadratmeter er høyere i Ullensaker.

Andel energikostnader i % av samlede brutto driftsutgifter er litt høyere i Ullensaker.

Vann, avløp, renovasjon og veg

Enhetens ansvar er å sørge for drikkevann i tilstrekkelig mengde og kvalitet, bortledning og rensing av avløpsvann, en bærekraftig renovasjonsordning samt drift av de kommunale veiene for kommunens innbyggere.

Utfordringsbildet

Ullensaker kommunens store vekst gjennom en årrekke samt nye planer om fortsatt vekst, medfører økt behov for både oppfølging av eksisterende- og tilrettelegging av ny infrastruktur innen veg, vann, avløp og renovasjon. For å kunne takle utfordringene som ligger foran, er det sentralt at kommunen klarer både å beholde og styrke kompetansen på infrastruktur.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter veier og gater per km ligger høyere enn KOSTRA-gruppe og landet uten Oslo, men litt lavere enn Akershus.

Kultur

Kulturenheten har ansvaret for Ullensaker bibliotek på Jessheim og Kløfta, Ullensaker kulturskole, Ullensaker kulturhus og Ullensaker kino. Lokalhistorie, bygdebøker, kulturminnevern, kulturpriser, kulturstipend, Ungdommens kulturmønstring, Barne- og ungdomsteaterfestivalen, Lokal kulturuke, Internasjonale dager og rådgiving innenfor kulturfeltet er også oppgaver kulturenheten ivaretar. I tillegg til fritids-/støttekontaktordningen, 17. mai og Livsglededager, drifter Galleri Jessheim i samarbeid med Ullensaker kunstforening og ivaretar kulturfeltet i kommunens planarbeid, for eksempel tettstedsplanene.

I tillegg har enheten et bredt samarbeid med andre kulturaktører; lag og foreninger, skoler, kulturinstitusjoner, Herredshuset, næringslivet, Riksteatret, Rikskonsertene m.fl. om å gi Ullensakers befolkning et godt og allsidig kulturtilbud.

KOSTRA-tall

Netto driftsutgifter i % av totale netto driftsutgifter er på linje med de man sammenligner med.

Generelle utfordringer for kommuner

Disse generelle utfordringer behøver ikke å gjelde Ullensaker.

- Anskaffelser, spesielt investeringsprosjekter.
- Mobbing
Som skoleeier har kommuner et særlig ansvar for at barn og unge har et godt psykososialt skolemiljø. Det daglige arbeidet med å forebygge og stoppe at mobbing skjer i skolene, men det overordnede ansvaret ligger i kommunestyret.
- Bosetting og integrering av flyktninger vil kunne bli en utfordring på litt sikt.
- Digitalisering av kommunale tjenester, jfr. Riksrevisjonens rapport 3:6 (2015-2016)
Mange kommuner har ikke tilstrekkelig kompetanse til å digitalisere sine tjenester. Det oppgis at kostnadene er for høye til at dette blir prioritert. Et flertall av kommunene oppgir at de ikke arbeider systematisk med å realisere gevinsten av digitalisering.
- Ressursutnyttelse og kvalitet i helsetjenesten etter innføringen av samhandlingsreformen, jfr. Riksrevisjonens rapport 3:5 (2015-2016)
Kommunal øyeblikkelig hjelp døgntilbud (ØHD) benyttes ikke på en måte og i et omfang som er i tråd med intensjonen. Innenfor rus- og psykiatriområdet er ikke tilbudet i kommunene styrket i takt med nedbyggingen av døgnplasser i spesialisthelsetjenesten. Kommunene har i liten grad økt kapasiteten og styrket kompetansen etter innføringen av samhandlingsreformen.
- Offentlig folkehelsearbeid, jfr. Riksrevisjonens rapport 3:11 (2014-2015)
De fleste kommunene har foreløpig ikke etablert et systematisk folkehelsearbeid. Det er behov for å styrke oppfølgingen av det kommunale folkehelsearbeidet. Arbeidet med folkehelse og folkehelseiltak er ikke tilstrekkelig kunnskapsbasert. Folkehelsearbeidet er ikke godt nok forankret i sektorer utenfor helse.
- Utenforskap. Dette er satt på dagsorden av Kommunens Sentralforbund (KS).
Utenforskap betegner mennesker eller grupper som står på utsiden av fellesskapet. Det kan være personer som står utenfor skole- og arbeidsliv som har et svært begrenset sosialt nettverk eller som ikke opplever tilhørighet til storsamfunnet.

Utenforskap kan ramme alle, men noen grupper er mer utsatt. Barn som utsettes for omsorgssvikt og overgrep i tidlig alder har økt risiko for å få psykiske vansker senere i livet. Særlig tre grupper rammes av utenforskap på arbeidsmarkedet. Det er unge, innvandrere og personer med nedsatt funksjonsevne.

Årsakene til utenforskap er mange og sammensatte. De som står utenfor fellesskapet har gjerne flere utfordringer. Psykiske helseproblemer, rus- og alkoholmisbruk, ensomhet, fattigdom og manglende integrering er de viktigste årsakene til at personer faller utenfor.

Gjennomførte forvaltningsrevisjoner

- Barnevern 2012
- IKT-sikkerhet og personvern 2013
- Sykefravær og tjenestekvalitet 2013
- Kompetanse i tjenestene 2014
- Psykisk helse og rus 2015
- Vedlikehold kommunale bygg 2016

Kontrollutvalgets risiko- og vesentlighetsvurdering

Kontrollutvalget har gjort følgende prioritering:

Høy prioritet

- Tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Elevenes psykososiale skolemiljø. Dette området kan også ses i sammenheng med:
Helsestasjon og skolehelsetjeneste
Psykisk helsearbeid og tidlig intervensjon for barn og unge
- Prosjektstyring
- Beredskap
- Forebyggende innsats for barn og unge
- Spesialpedagogisk hjelp barnehage
- Integrering av flyktninger (ut i perioden)

Middels prioritet

- NAV
- Internkontroll på økonomisiden
- Implementering av nye system
- Barnevernet

Lavere prioritet

- Folkehelsearbeidet
- Samhandlingsreformen
- Forvaltning, drift, vedlikehold bygg (følge opp forvaltningsrevisjonsrapport)

Kilder

Kommuneplan 2015-2019
Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Vedlegg

1. Utvalgte KOSTRA-tall
2. Folkehelseprofil 2016